

Irene Solà: «No carreguis a l'esquena ni les crítiques bones ni les dolentes»

L'escriptora diu que una de les millors coses que ha après és a produir sola

Roda el món i torna al Born. Irene Solà va néixer el 1990 a Malla, un poble d'Osona de dos-cents habitants, on, després d'haver viscut a Barcelona i a Islàndia i a Londres, ara ha tornat. Quedo a la ciutat del costat, a Vic, amb una noia decidida, que fa les coses fent-les, més que esperant el dia de fer-les. D'esperit lliure, procura invertir temps i energia en el que sigui que avui la fa sentir viva. I demà, ja ho veurem. Li agrada escoltar, que li expliquin històries, contes, llegendes, d'aquí i d'allà, d'això i d'allò. Va estudiar belles arts a la Universitat de Barcelona, té un màster en literatura, cinema i cultura visual per la Universitat de Sussex i tot el que ha publicat ha estat premiat: el poemari *Bèstia* (<http://www.galerada.cat/NOP/htdocs/eixarms.html#12>) (Galerada, 2012) amb l'Amadeu Oller per a poetes inèdits, *Els Dics* (<http://www.laltraeditorial.cat/llibre/els-dics/>) (L'Altra Editorial, 2017) amb el Documenta, i *Canto jo i la muntanya balla* (https://www.anagrama-ed.es/libro/lilibres-anagrama/canto-jo-i-la-muntanya-balla/9788433915689/LA_61) amb el Premi Anagrama, i ara també és una de les tres finalistes del Premi Òmnium a la Millor Novel·la de l'Any.

Aquesta secció està feta amb la col·laboració del celler **Jané Ventura** (<http://janeventura.com/?lang=es>) del Vendrell.

Foto: Oscar Holloway

De quina manera t'ha marcat que el teu pare sigui pagès i la teva mare, mestra?

Quan ets petit dones les coses molt per suposades. Viure a Malla em semblava la cosa més normal del món. Que el meu pare es dediqués a la pagesia em feia molta enveja.

Ah sí?

Sí, Malla és un poble molt petit, i el meu pare ens duia, al meu germà i a mi, a l'escola de Vic, ens feia un petó i jo sempre pensava: tornarà a casa i treballarà tot el dia per dintre les granges, però també per fora, a l'aire lliure, i en canvi jo estaré tot el dia a l'escola.

De petit, cadascú té el seu món.

És quan creixes que veus altres maneres de viure, i quan t'adones que, ostres, els meus pares treballaven d'això, vivia aquí i aquí hi ha la meva història. Bona part de la influència ve pel lloc on hem viscut, en el meu cas, per haver crescut en un poble rural. I tenir una mare mestra és fabulós.

És d'aquelles mestres que fan de mestra a casa?

No et pensis! A mi m'agradava bastant aprendre. Ma mare era potenciadora dels meus interessos. No era una mare mestra que em fes avorrir l'estudiar. Els meus pares m'han donat molta llibertat i sempre han cregut molt en els meus projectes. De petita ja donaven una certa importància als dibuixos que feia, als contes que escrivia en qualsevol llibreta. I quan els vaig dir que volia estudiar belles arts, em van dir: "Endavant, és clar que sí".

Quan ets d'un poble, hi ha un moment en què se't queda petit?

D'adolescent vivia lluny dels amics i era una batalla constant amb els pares el que et vinguessin a buscar al sortir de festa. Als divuit anys tenia moltes ganes d'anar-me'n i tenia molt ferma la sensació que les històries de veritat passaven a grans ciutats. De què puc escriure si no visc en una gran ciutat? No vull escriure sobre camps o porcs o pagesos. Me'n vaig anar amb moltes ganes de viure a Barcelona. I després a Londres, a Nova York.

Al final són èpoques: ara necessites una cosa, ara una altra.

Sí, i viure a fora molt de temps em va fer girar la mirada i adonar-me que al lloc d'on vinc hi ha històries molt interessants per ser explicades.

Com és el teu dia a dia ara?

En poc temps ha canviat molt. No tinc dies gaire semblants. He estat quatre anys a Anglaterra treballant en un centre d'art amb uns horaris d'oficina molt fixos. Vaig decidir que tornava a Catalunya, i des que soc aquí procuro dedicar els matins a escriure i les tardes a fer altres tipus de projectes *freelance*, col·laboracions.

És una vida lliure?

Sí, hi ha un punt de llibertat que m'interessa molt. No sé si serà sempre així o si voldré que sigui sempre així. Aquest dia a dia, en què també intento fer una mica d'esport o quedar amb amics, canvia dues o tres vegades per setmana ja sigui per presentacions o xerrades que he de fer.

Hi ha moltes maneres de viatjar, quina diries que és la teva?

Si parlem de viatjar per plaer, procuro llegir una mica de literatura de la que s'escriu en aquella part del món on vaig. També procuro trobar gent que parli de llocs molt especials, estranys, autèntics on anar a tastar plats típics. Quan viatjo tinc una petita constel·lació d'idees o coses que m'agradaria tastar o veure i me n'hi vaig. També és molt interessant quan el viatge et sorprèn.

Quan viatges hi ha persones que les coneixes un moment i t'aporten coses que et queden per sempre. Tenen un gran valor les coses que duren poc.

Totalment. Em sembla fascinant quan et trobes amb algú i, pel que sigui, s'estableix la intimitat, el temps, l'espai perquè t'expliquin històries, contes, que tenen a veure amb aquest lloc. Vaig viure a Islàndia força temps, i sempre més que hi he anat tornant he pogut dir "sí, perquè vaig viure aquí", i això obre una mica la porteta a la gent perquè t'expliquin coses.

Hi ha alguna persona que recordis amb més estima?

Sí. Recordo un pescador en un *hotpot*, que és una espècie de piscina petita d'aigua calenta. Ens vam quedar sols i m'explicava que, després de trenta anys de fer de mariner, encara es marejava. I tot d'anècdotes de la seva vida al mar. Un altre dia, en un *hotpot* també, una senyora em va dir que havia nascut a Reykjavík i que per amor se n'havia anat a viure en un fiord, a l'oest, lluny de tot. I m'explicava que quan era més jove menjava greix de foca. Que arribava el caçador amb una foca i la repartien i la cuinava. Coses que s'allunyen del que sé, i això és molt estimulant.

Veure les coses des d'un altre país, o, com a *Canto jo i la muntanya balla*, des del punt de vista d'un núvol o un cabirol, t'ajuda a relativitzar-les? Recordo que quan estava a Irlanda i mirava les coses d'aquí, pensava: tampoc és tan important tot. Com si fos una distància protectora.

M'agrada el que dius de relativitzar. Tenir una certa distància ajuda a mirar amb una mirada una mica nova. És la idea de relativitzar no com una cosa de fredor, de despreocupar-se o de desinteressar-se'n, sinó com un joc de mirar-se el món, per exemple, des de la perspectiva d'un núvol: que a algú li caigui un llamp al cap és una tragèdia per a aquest individu i per a la seva família, però des de la perspectiva del núvol, és molt relativa.

A l'hora de viure també et va bé aquesta distància per suavitzar les coses?

Relativament. La distància de fet no existeix.

És imaginària?

Sí, perquè, per molt que te'n vagis, vius la teva vida dins teu. És més un joc, una proposta de pensament que permet fer literatura i explicar històries des de certs llocs, més que una crossa per viure.

Et mous molt. Viatjar és una necessitat de fugir, de no sentir-te atrapada, o és més per curiositat?

Se'n parla molt, de la idea de fugir, de si tota aquesta generació nostra, que molts hem fet Erasmus o hem viscut fora un temps, fugíem d'alguna cosa. Jo no fugia. No hi havia a darrere res dolent de què escapar-me, sinó molta curiositat, ganes de saber, de veure, d'entendre. De seure

al costat de gent que han tingut infàncies molt diferents, en països diferents, amb llengües diferents, amb dibuixos animats diferents, amb contes que els explicaven abans d'anar a dormir diferents.

És veritat que es diu molt que estàs fugint quan realment estàs anant.

Quan me'n vaig anar de Malla, me'n vaig anar amb moltes ganes d'anar a Barcelona. I quan me'n vaig anar d'Erasmus, me'n vaig anar amb moltes ganes de veure món encara més enllà. El meu Erasmus havia de durar només sis mesos, vaig pensar: "No, no, no, és que no vull tornar encara". Havia sigut exageradament feliç a Barcelona, va ser una època brillant i explosiva. Però encara no havia espremut prou l'energia de l'estar a fora.

No n'hi ha prou amb ser exageradament feliç.

No, i volia seguir veient món. Vaig buscar un màster a Anglaterra, perquè volia viure a fora un temps més, però no fugia ni d'Islàndia ni de Barcelona ni de Malla. I quan ha estat l'hora de tornar, que em venia de gust passar un temps per aquí, ho he fet.

El que és maco d'això és saber reconèixer els temps de les coses: quan s'han d'acabar o quan han de durar una mica més.

No sempre és fàcil prendre certes decisions, però sí, està bé escoltar-se.

Se't veu valenta.

Sí, però hi ha coses que és millor no pensar-les gaire, com quan te'n vas a fer un màster a Anglaterra amb un nivell d'anglès molt bo segons l'institut, però no tan bo quan t'adones que has de llegir una novel·la cada setmana i has de mantenir discussions sobre literatura en una classe plena de gent que en sap molt, d'anglès i de literatura i de tot. Soc bastant fan de la idea de llançar-se a la piscina i nedar i ja te'n sortiràs.

De no mirar-t'ho gaire, no?

Sí, tu tira't a l'aigua i ja veuràs si és freda o no quan estiguis nedant.

Perquè si has d'estar-te preparant-te per llegir la novel·la, potser la llegiràs quan tinguis cinquanta anys.

Neda, neda, que, millor o pitjor, arribaràs a algun lloc.

Dius que a belles arts us feien fer presentacions cada setmana davant de professors i alumnes, o sigui que estaves constantment exposada a la valoració dels altres.

Belles arts em va ensenyar coses molt importants. D'entrada, una de les millors coses que he après: a produir sola. O sigui, a dedicar tot el temps i l'energia, amb tota la carn, a fer una cosa que ningú t'ha demanat que facis.

I no dependre de l'opinió de ningú?

No és tant no dependre de l'opinió de ningú com que estem molt acostumats, fins i tot a nivell de vida acadèmica, que ens diguin sobre què hem de fer un treball o sobre què hem d'escriure. Ho has de fer així: amb una introducció, un cos i una conclusió. A belles arts aprenc a veure què m'interessa, a dedicar tot el meu temps i energia a alimentar els meus interessos i a construir coses amb els meus interessos. I d'aquí ve tot el que faig després: des de la producció artística, fins a la literària. Al principi és complicat, perquè t'adones que mai ningú t'ha preguntat a què vols dedicar, creativament parlant, tota la teva energia. Vaig aprendre a nedar i a treballar molt molt molt en una cosa que ningú m'ha demanat que faci, i això per mi és un gran aprenentatge,

perquè és exageradament divertit, estimulants i aportador de sentit.

En què t'ha ajudat entendre això?

M'ha ajudat a poder escriure novel·les, a viure, a poder entendre què em ve de gust fer i què no i a treballar. I quan dic treballar no t'imaginis una oficina, sinó a dedicar temps i energia a interessos.

Et deu fer sentir més viva, això de dedicar temps i energia a una cosa que t'has manat tu mateixa.

És un aprenentatge molt important. I creure en les teves idees i en tu mateix, no en un sentit que són les millors idees del món, sinó que simplement són les que ara vull investigar. I vindran molts més projectes i està bé que no sempre tinguis els mateixos interessos, però és important aprendre a gestionar el temps, l'energia, la paciència per poder treballar-los. En segon lloc, a belles arts ensenyes el teu treball constantment, i a més a més, treballes en tallers oberts, on tens converses amb gent que està fent coses semblants a tu. És una manera d'adonar-te que les coses que has fet ja les has fet, ja són al món, ja existeixen. Ja fa poca angúnia que la llum les toqui, i per tant, les mirades i, per tant, el món exterior.

Al final és una separació entre tu i la teva obra.

No ets l'obra que fas. És una cosa que m'interessa molt dels actors i dels ballarins: la seva producció passa tan a través del seu cos, que es diferencia menys. Un llibre està separat de tu. L'has fet, amb molt de temps, passió i energia, però està desenganxat de tu.

Si ara, d'algun dels teus llibres, et fessin una crítica que et pogués ferir, què en faries?

En fas el que pots i alhora penso que has de relacionar-te tranquil·lament amb aquestes coses. És més fàcil de dir que de fer, i en abstracte qualsevol cosa la podem solucionar molt ràpid, però penso que un ha d'anar fent. M'interessa molt la part del procés. Quan una obra ja està acabada, ja està acabada. Vas prendre un seguit de decisions i aquell llibre està tancat i acabat, i és un llibre del que te'n sents molt orgullós, però és un projecte passat.

És un respecte pel que ja has fet.

Exacte, és una cosa que ja està feta, i ja estàs treballant en coses noves, estàs fent investigacions noves, amb il·lusions, interessos nous. Està bé que hi hagi crítiques, és clar que sí, però, en la mesura que puguis, no carreguis a l'esquena ni les bones ni les dolentes.

Sí?

Has d'estar treballant en el projecte present i futur que t'interessi.

Per sobre de premis i de tot.

Una mica sí, perquè tampoc tindria sentit que estiguessis fent res per agradar algú específicament, o per rebre unes crítiques específiques. És millor que vagis fent la teva tan honestament com puguis, amb tanta energia com puguis, i a celebrar les crítiques més bones, i a pair les que potser no ho siguin tant.

Hi ha la por del fracàs, de què diran, de si agradarà o no. És una por tan gran que pot provocar la paràlisi.

Sí, és el que pot passar. És un treball i és una cosa que has d'anar-te recordant, però penso que el millor que pots fer és estar molt connectat i concentrat en el que sigui que estàs fent ara més enllà de la resta.

Una de les coses més important és ser honest?

Sí, però no t'ho imaginis com una gran cosa moral. És que també penso que seria molt difícil dedicar un munt d'hores, un munt de dies, un munt de mesos i fins i tot un munt d'anys a una cosa que en el fons tampoc t'interessa, o que en el fons no la fas perquè t'interessi a tu sinó a un altre. Segur que es pot fer, però és literalment i directament menys divertit i menys estimulant i menys interessant.

Ets més de gaudir les coses que de patir-les?

Soc bastant fan de la idea de passar-s'ho bé, que no vol dir deixar de treballar molt. No, s'ha de treballar moltíssim. I això no treu encallar-se, preocupar-se, o fins i tot enfadar-se amb un tros del teu propi projecte, de dir no m'agrada, o no era així, o no ho vull! Però gaudir és molt important. També és una cosa molt relacionada amb les belles arts, que fa servir el joc entès com una cosa molt seriosa. Bé, tu que has estudiat magisteri ho saps.

Sí, Arno i André Stern diuen que jugar és com s'aprèn millor
(<https://www.catorze.cat/noticia/5280/arno/andre/stern/jugant/es/apren/mes/millor>) .

Exactament, un joc en què puguis aprendre, descobrir, que et pugui dur als llocs on vols anar i a llocs on no sabis que volies anar.

Ets molt riallera. A la vida ets fan de l'alegria?

Sí, i alhora no vol dir que no tinguis dies de tot, i que no sigui una persona amb complicacions i problemes, però sí sí, i tant: es viu només un cop. I tant per tant, en la mesura que puguem i sense trepitjar ni fer gaire mal al nostre voltant, que és una cosa que s'ha de vigilar, que en el teu ballar no estiguis xafant els peus d'algú altre, defenso l'alegria.

Què valors dels altres? Hi ha alguna cosa en concret que t'enamori més?

M'agraden molt les maneres de fer que puguin ser creatives, que puguin fer aparèixer coses on no n'hi havia, que puguin obrir portes i camins, que et puguin fer riure. No t'has d'imaginar una persona estrafolària. La gent de cada dia, del teu voltant, et pot obrir portes, et pot ensenyar coses i fer-te petits regals.

Per què no tens Twitter?

No soc gaire bona amb les xarxes socials. Em vaig autoobligar a tenir Facebook, per un tema d'ostres, Irene, és que fas coses i ningú les acaba sabent o no acaben de ser enlloc perquè no ho dius. I vinga, em vaig fer Facebook. I semblava que s'estava quedant una mica obsolet. I vaig fer el pas de va, Irene, Instagram. Però amb una mica de: ho has de fer perquè és important. I aquí de moment em planto.

Twitter, segons com, fa por. T'ho dic abans que te'n facis.

Sí o què? També és temps i energia que has de dedicar-hi, i els dies se m'acaben molt de pressa. I quan menys acostumat estàs a fer-ho servir, més energia has de dedicar a cada minicosa que hi poses, perquè no saps ben bé quina veu has de fer servir per escriure segons què.

Has conegut molts mons, i el de la cultura està molt bé, però també hi ha enveges. Hi ha alguna cosa que et faci por d'aquest món o que te la miris amb prudència?

Si comparo el món de la cultura a Catalunya amb el de la cultura a Londres, veig que aquí és més

petit i que de seguida coneixes moltes cares. Però això tampoc és estrictament dolent. A vegades ens ho carreguem molt tot. Més petit és a Islàndia, que és Osona i el Bages en una illa enmig de l'Atlàntic. O quan et mous per Londres, que cada setmana anava a veure moltes exposicions d'art, era pràcticament impossible coincidir amb les mateixes persones, i una sorpresa quan passava. Aquí és al revés: estranyíssim seria que no coneguessis pràcticament tothom. Però em sembla més una curiositat que una cosa dolenta. Era divertit passejar per Londres i saber que no trobaries ningú conegut i també està bé moure't pel món de la cultura a Catalunya i saber que, encara que vagis sol, podràs anar saludant gent.

Vaig fent aquesta preguntat i és curiós, perquè hi ha qui obre el tap i diu de tot i qui, en canvi, no té res a dir-ne.

Has de pensar que ara he tornat, però m'he passat els últims sis anys i pico a fora. I venir a treure el cap m'encantava, era divertidíssim, tenia poques queixes a fer. Era feliç a Londres però també enyorava estar aquí. És veritat que està bé haver vist com funcionen les coses a diferents llocs, perquè enlloc són perfectes, fantàstiques i meravelloses, a tot arreu tenen les seves coses.

Quan vaig anar a casa de l'Albert Pla

(<https://www.catorze.cat/noticia/13097/albert/pla/em/pensava/em/moriria/trenta/anys?rlc=a2>) , em va explicar que va per la vida, escolta coses i les converteix en cançons; així com tu escoltes històries i les converteixes en llibres. Què vol dir per a tu saber escoltar?

Tenir una orella aixecada, i un interès pel que pugui pescar aquesta orella. Poden ser paraules, cançons, converses, històries. M'agraden molt les històries, que me n'expliquin. Una cosa que et diverteix, que t'interessa, és normal que vagis on vagis la pesquis al vol. A vegades em passa fins i tot amb els amics que, si estem fent un viatge i ens trobem algú que ens explica una història, em miren i em piquen l'ullet: "Te la guardes, aquesta, oi?" Em fixo molt molt molt en la paraula. És curiós, hi haurà qui es quedarà amb les imatges, les melodies.

Aquest interès per escoltar és un interès per la vida?

Sí, i aquest voler entendre o voler imaginar, perquè no sempre es pot entendre, a vegades només pots imaginar com altres persones viuen certes coses.

Està bé, aquesta diferència entre entendre i imaginar.

Sí, perquè entendre és relatiu: tot el que pots fer és passar pel filtre de la teva vida i de les teves experiències el que han viscut els altres, i a vegades haver-hi d'afegir imaginació.

A vegades traiem conclusions que tampoc són: aquest fa això per això, això i això, i potser no.

Exacte. M'interessa molt com cadascú percep el món d'una manera diferent. I com, per tant, és capaç d'entendre'l i d'autoexplicar-se'l i d'explicar-lo als altres d'una manera diferent.

Ets del 1990, oi?

Sí.

Jo també.

Ah sí? De quin mes?

Del novembre. Tu ja has fet els trenta?

No, soc de l'agost.

Diuen que hi ha la crisi dels vint-i-nou, i quan arribis als trenta, ja no en tens.

Penso que no tinc gaire crisi.

Com veus la vida als vint-i-nou?

La veig amb un punt de sorpresa, ha passat molt de pressa i alhora que han tingut temps de passar moltes coses. Per tant, endavant les atxes. La majoria dels meus amics estan en aquest punt, d'haver fet els trenta o d'estar-hi a punt. I sí que és una cosa que parlem bastant, però no ho visc amb sensació de crisi.

Mentre estiguem vius i a gust...

Sí, exacte, és una alegria estar viu.

Parles de l'optimisme cruel: cau un llamp, mor algú, però les flors tornen a sortir a la primavera. O mor algú que estimes i al cap d'uns anys no hi penses tant. N'ets molt conscient que, malgrat tot, la vida empeny?

Són reflexions. I sí que a la novel·la hi té molta presència aquest optimisme cruel. Alguns periodistes em deien: "És que hi ha molta mort, i molta violència, en aquest llibre". I sempre pensava: sí, però hi ha molta vida, i el que és bèstia és que tan cruel és la vida com la mort, si no és que ho és més la vida perquè tot continua quan algú mor. Passa una tragèdia terrible a nivell individual, i és terrible per a aquella persona, i com a molt per a uns quants del seu voltant que, tot i així, continuaran endavant. A la novel·la cau un llamp en un turó damunt del Domènec i per a ell s'acaba tot, però en aquell mateix lloc, un minut després, els cabirols s'hi passejaren tan tranquils i menjaren herba.

I sort en tenim.

Sí.

Què et fa por?

Vivim en un estat d'un cert privilegi en què de coses molt bàsiques no ens n'hem de preocupar gaire. Són molt privilegiades les pors que tinc, en tant que no tinc por de no menjar demà. La meua por podria ser no estar prou contenta, feliç, connectada amb les coses. Prendre decisions d'aquestes que et porten a llocs on no acabes d'estar del tot a gust o on no acabes de ser del tot honesta, i de cop i volta descobrir que el que t'envolta no et fa feliç. Més que una por, és una cosa que no m'agradaria que passés. Sobretot aquesta idea de, pel que sigui, deixar de fer el que m'agrada. I penso que això és una cosa que es pot evitar: connecta amb tu mateix, amb els que t'envolten, pren les decisions que puguis prendre i que més en harmonia estiguin amb el que vols.

I potser com més connectada estàs més ràpid se't desperta aquesta alarma que et diu: compte amb això.

Sí. I per exemple, que la vida et dugui a circumstàncies de viure en un lloc on no vols viure, treballar en una cosa de la que no vols treballar, o construir un ambient on no vulguis ser. I això seria molt trist, perquè només s'hi és un cop, al món. Tant per tant, pren decisions que et deixin gaudir, perquè hi ha molt per gaudir. També hi ha molt per patir, i hi ha patiments que no podràs evitar: que se't mori gent que estimis, que algú es pugui posar malalt, o que tu mateixa et puguis posar malalta són coses que no les podràs evitar. Més que una por, una cosa que no m'agradaria és que les coses que estan a les nostres mans no les féssim prou bé.

Ens queixem massa?

També està bé ser crític i també s'han d'intentar millorar les coses que es poden millorar i queixar-se quan un s'ha de queixar i fer el possible per canviar les coses que s'han de canviar, perquè n'hi ha moltes que es mereixen molta ràbia i molta queixa. Però estar enfadat quan toca forma part d'aquest estar connectat amb un mateix.

Què et rebenta?

L'encarcament del mal fer en temes de gènere. És un tema que em pot fer enfadar. Les actituds masclistes, misògines, racistes, homòfobes. Quan toca enfadar-se, queixar-se i canviar coses, també hi soc.

Amb els reconeixements que se t'han fet, suposo que se t'han fet moltes ofertes. Has hagut d'aprendre a dir que no per preservar la teva llibertat? O ja en sabies?

No crec que sigui exageradament bona dient que no, potser és una de les coses que he d'aprendre. Hi ha moltes propostes rondant pel món, que són estimulants. Però estic intentant aprendre a protegir certes hores per poder treballar cada dia. Perquè m'agrada molt pensar que per poder treballar en un projecte t'hi has de ficar cada dia. Has d'estar-hi a dintre, hi has de viure, i no sempre es pot, però sí que has d'estar allà, dins del fang, nedant o posa-li la metàfora que vulguis, però has de viure dintre del que sigui que estàs fent.

És un compromís?

Amb els projectes no és tant un compromís sinó un voler ser-hi, un voler viure-hi. Si tu no treballes pràcticament cada dia amb un projecte i deixes que passin dies o setmanes entremig, a la que t'hi tornes a apropar, per poder-t'hi ficar a dintre de nou, has de fer molt d'esforç, trigues molta estona i quan t'hi has ficat, quan has tornat a omplir-te de totes les idees que t'omplien, de totes les coses que volies dir, quan hi has tornat a connectar i et pots posar a treballar, has trigat tanta estona a entrar-hi que sovint ja és hora d'haver-ne de sortir, perquè no pots viure vint-i-quatre hores allà dintre: has de menjar, tens amics, parella, família, has de sortir de tant en tant. I quan més surts i entres, surts i entres... el que és divertit és estar-hi a dintre. I estar descobrint coses, i fent el que sigui, perquè no tot és escriure, és pensar-hi, és prendre notes, és llegir molt, és anar a conèixer gent, és anar a fer preguntes. Malauradament no pots estar-hi a dins tota l'estona, però has de procurar que sigui tan seguit com sigui possible.

I què et fa il·lusió?

Tot el que queda per descobrir. Tot el que queda per llegir, per estimar, per aprendre, per viatjar. Que són moltes coses. També em fa il·lusió tot el que queda per repetir. Les coses que ja he après o descobert i que sé que m'agraden i que les vull tornar a fer.

Aquesta conversa ha estat feta amb la col·laboració del celler **Jané Ventura**.
(<http://janeventura.com/?lang=es>)

(<http://janeventura.com/?lang=es>)